

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 8 korona
Egyes száma ára 4 fillér.

MELYELKINT HETENKINT EGY SZER:

szombaton és egyes rend-
kívüli alkalmakkor.

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

== Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS. ==

Kiadóhivatalos: A VÁROSI KÖNYVTOMDA-VÁLLALAT.

SZERKESZTŐSÉG:

Városi könyvtár (város-
háza, földszint 7. sz. ide
küldendő a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvtár-vállalat
irodája, ide küldendő
az előfizetési díjak és hirdet-
tések.

A városok kongresszusának átirata Debreczenhez.

Érdekes és nagyjelentőségű átiratot küldött Debreczen városához a városok kongresszusa, amely ebben több fontos reformot pendit meg.

Az érdekes beadványt a következőkben közöljük:

Debreczen város tek. közönségének!

Budapesten tartott egyetemes gyűlésünkön a törvényhatósági városok polgármestereinek évi országos értekezlete és a rendezett tanácsú városok polgármestereinek országos egyesülete a magyar városok országos kongresszusával egyesítve, a jövőben ez a szervezet, mint most már az összes magyar városok egyedül, közös és állandó szervezete van hivatva arra, hogy ennek segélyével a magyar városok érdekeinek a megvédésében eredményesen munkálkodjanak, a városstudományt fejlesszék és a tudomány eredményeit, valamint a gyakorlati tapasztalatokat a városok javára értékesítsék.

A kongresszus e célból a városok fejlődése s jogainak megvédése érdekében reformokat, mozgalmakat kezdeményez és ilyeneket támogat, figyelemmel kíséri és tanulmányozza a városok közéletét és fejlődését érintő minden ügyet, különösen pedig a városi intézmények fejlesztésére vonatkozó újításokat célszerű felhasználás és okulás céljából megismerteti, szakkérdések megvilágításával, szakmunkák kiadásának elősegítésével és terjesztésével a városok közigazgatásának színvonalát fokozatosan emeli, városi irodalmi művek kiadását elősegíti, pályázatokat ír ki, kiállításokat rendez.

Miután azonban e programot úgy valósíthatjuk meg, ha szervezetünknek nemcsak a városok gyűléseiben, de az országos politikában is sulya lesz, ennél fogva szükséges, hogy ne csak a polgármestereket, a városi tisztviselőket egyesítsük, hanem *működési körünkbe bevonjuk a városi polgárságot* is. — Arra törekszünk tehát, hogy fejlesszük az összhangot a városi tisztviselő és polgársága között s biztosítsuk e kettő szolidáris együttműködését.

Arra kérjük tehát a város t. közönségét, hogy szíveskedjenek megalakítani a kongresszus helyi bizottságát, amely szoros intézkedést tartana fenn a központtal, amely a városi tisztviselő és a polgárság bevonásával meghányánávné a városok egyetemét érdeklő kérdéseket, amely közölné nézetét a központtal, feltárná a bajait, kívánságait.

Öntudatra akarjuk ébreszteni a városi polgárságot, föl akarjuk világosítani a nagy, egyetemes városi érdekekről, hogy az összetartásban rejlő erőket fölhasználhassuk a városok fejlődésére.

E célból a városokban időnkint meetingeket kívánunk rendezni, melyeken alkalmuk nyíljék a vezető férfiaknak, hogy egyrészt az egyes városok polgárságának a fölfogásával, goldolkozásával megismerkedhessenek, másrészt pedig

föltárhassák a legaktuálisabb és legfontosabb városi kérdéseket a tudomány tiszta világításában.

A kongresszus ügyének vezetésére Budapesten (Király Pál-utca 9. szám alatt) *központi irodát tartunk fenn*. A központi iroda, amelynek egyik főfeladata a városi kiadványok és a városi igazgatásra vonatkozó adatok gyűjtése, a városok közt való közvetítés és végül a városok felvilágosítása és tájékoztatása, csak úgy felelhet meg rendelkezésnek, ha a városok a központ megkeresését kellően honorálják. Mintán azonban a polgármester urak a város számtalan ügyes-hajos dolgaival annyira utak vannak terhelve, hogy nem is kívánható az, hogy személyében ellenőrizzék a központ megkeresésének az elintézését, vagy a városi kiadványok elküldését, de mert a központ is csak úgy vehet tudomást a fontosabb városi közigazgatási mozzanatokról, ha arról a városokból idejében értesítik, ennél fogva szervezési szabályzatunkba iktatjuk a *kongresszusi tudósító* intézményét.

Arra kérjük tehát a város tek. közönségét, hogy a polgármester úr által javaslatba hozandó egyik városi tisztviselőt „kongresszusi tudósító“-nak kijelölni szíveskedjék, kötelességévé tevé az illetőnek, hogy központi irodánkat minden fontosabb városi közigazgatási eseményről nyomban és hűen tudósítsa, továbbá az összes városi hivatalos kiadványokat (szabályrendeletek, polgármesteri jelentések, költségvetések stb.) a központnak megküldje. A megküldött kiadványok a szükséghez képest a központban föl dolgoztatnak.

Városunk közigazgatási életében napról-napra szaporodnak azok az ügyek, amelyek végső foku elbírálás végett a Budapesten székelő központi főhatóságok elé terjesztetnek, amely ügyekben ez elintézés körül felmerülő akadályok megismerése a netán szükséges információk megadása a városok vezetésének gyakori személyes megjelenését teszi szükségessé.

E fáradságos és költséges felutazásokkal különösen a távolabb fekvő kisebb városokat és azok vezetőit megkímélni akarván, a központi iroda feladatát célszerűnek mutatkozott még oly irányban is kiterjeszteni, hogy a központ a városok megkeresésére a városok érdekében a központi főhatóságoknál eljárjon, az ügyek mikénti állásáról fölvilágosítást, az elintézés esetleges akadályáról értesítést adjon, a szükséghez képest és a lehetőség szerint az ügy elintézését szorgalmazza és a lehetőleg a városok közérdekű ügyeiben tájékoztatást nyújtson. Központi irodánkat minél inkább a gyakorlati városigazgatás szolgálatába állítandó, az ugynevezett kérdéseket meghonosításáról is kívánunk gondoskodni. Ez arra szolgál, hogy egyes kérdéseket, amelyek a városigazgatás folyamán felmerülnek, a „Városok Lapja“-ban közöljük, valamint az erre adandó választ is ott tesszük közzé, hogy így egyes kérdések mai állásáról a városok fölvilágosítást nyerhessenek.

A közegészségügyi bizottság ülése.

Városunk közegészségügyi bizottsága folyó hónap 2-ikán tartotta üléseit. Jelen voltak: Kovács József polgármester, majd Tóth Emil dr. elnökelete alatt Tüdös Kálmán dr. főorvos, Kenézy Gyula dr. udvari tanácsos, kórházi igazgató-főorvos, Balkányi Eszé dr., Balkányi Emil dr., Varga Emil dr., K. Szalay Béla tisztí orvosok, Csíkós Sándor dr., Hutiray József dr. kórházi orvosok, Bruckner Ernő dr., Gáspár Géza dr., Kiss Gyula dr., Legányi Gyula dr., Moskovits Miksa dr., Nyíry Ernő dr., Otrókoci Végé János, Reitz János, Bakcsy Ferenc, Csáky János és Zöld József aljegyző.

Kovács József polgármester megnyitó és üdvözlő szavai után a bizottság elnökül Tóth Emil dr. tanácsnok választotta meg egyhanguan, aki meleg szavakkal mondott köszönetet, utalva a közegészségügy nagy fontosságára s rámutatva, hogy Debreczen város az utóbbi időben mennyit tett a közegészségügy érdekében a csatornázás, vízvezeték létesítésével, a kórház tervbe vett építkezésével.

Tüdös Kálmán dr. főorvos indokolta meg javaslatát azokkal a súlyos érvekkel, amelyeket az általunk is közölt előterjesztésben mondtam el. Főorvosi működése alatt meggyőződött, hogy a közegészségügyi állapotok egyáltalán nem ideálisak, ezért tette meg javaslatát a szakértőkkel folytatott beszélgetés és az 1910. évi népszámlálás adatai alapján. Kéri a bizottságot, hogy a javaslatot fogadja el, mondja ki, hogy szükségesnek tartja a szervezeti szabályzat átdolgozását, a bábák létszámának emelését és négy új gyógytárnak a periferiákon, a törvényhatóság által megjelölt helyen való fölállítását.

Legányi Gyula dr.: Harminc éve vár már szervezésre az orvosrendőri szolgálat és a sok közegészségügyi kérdés megoldása. — Elismerés illeti a főorvost dicséretes, nagy munkájáért, amelyet minden részében elfogad. A gyógyszer-tárnak fölállítására vonatkozó részt kívánja csak kihagyni, mert a viszonyok fejlődése szerint a közönség és a gyógyszerészek majd maguk kéri azt ügyis.

Bruckner Ernő dr. kifogásolja a javaslatot, sok terhet róna a városra s a javulás e terhekkel nem állana arányban. A főorvos előadását tulsötétnek látja és helyteleníti, hogy annak alapján a fővárosi lapokba is belekerül a hír, hogy itt azsiai állapotok vannak. A kültekier orvosi ellátása jobb, mint a belvárosé, mert az ott lakók legnagyobb részt munkáspénztári tagok s így betegségekben szinte speciális orvosi ellátást kapnak. A statisztikai adatok összeállítását bírálgatja. A külsőségen tapasztalható nagy gyermekhalandóságot nem az orvoshiánynak tulajdonítja, hanem az alkoholizmusnak. A tanyákon sem kell orvosi intézkedés, mert a gazdasági munkások és cselédek tagjai a pénztárnak. A halottkémlés valóban rossz, ezen hullaházak építésével kellene segíteni. Szerinte ipartelep sincs olyan sok. A dajkaságba adott gyermekeket vizsgálják meg a tisztí orvosok, az ő dolguk, míg a piacvizsgálatot, amelyhez nem nagyon értenek, egy ügyes egészségügyi biztos is elvégezheti. A szegény szülőknek sem kell bába, hanem iratkozzanak be a munkáspénztárba, éppen úgy a városi alkalmazottak is. Szükségesnek tart egy hivatásos városi vegyszert s olcsó fertőtlenítő itézetet, mert a mai rendszer rossz. Főorvos helyettesre nincs szükség, mert a főorvosnak ugy sincs olyan sok dolga és sokalja, hogy a főorvos négy heti szabadságot kapjon.

K. Szalay Béla dr.: Hiába mondja az előtte szóló bizottsági tag, hogy nem vezette személyi indok, a fölszólalás mégis maliciózus volt. Pártolja ezután a javaslatot s

reflektál a vegyész állásra és a piacvizsgálatra mondotakra.

Balkányi Emil dr. kijelenti, hogy a külterületek orvosi szabályszerű ellátása lehetetlen, ő maga elismeri, hogy mindennap szabálytalanul folyik ez az orvosi vizsgálat, de lehetetlenség pontosan eljátni. Az ország városai mind rendezték már a külterületi orvosi szolgálatot. Elmondja, hogy a külterületen egyetlen bába sincs. Teljes egészében pártolja a főorvos javaslatát.

Tüdös Kálmán dr. főorvos megköszöni Legányi támogatását. Gyógyszertárakat már kérnek is, de nem ott, ahol ő szeretné. Az ő javaslata gondoskodik ugy az elhelyezésről, mint arról, hogy a meglevő gyógytárak ne szenvedjenek kárt. A külsőségi állapotokra csak annyit mond, hogy aki ismeri csak kissé is a viszonyokat, tudja milyen piszok, milyen állapotok közt élnek ott az emberek. — A kültekier orvosnak tehát kulturmiszsiója is volna, mert mindennap megfordulván a lakosság közt, azt oktathatná, nevelő hatást gyakorolna reája. A belvárosban hiába vizsgálják meg a tejet, mert az már, ha nem is hamisítva, de az ottani piszokkal fertözve kerül a városba, tehát az orvos hivatása nemcsak a vizsgálat, de a tisztaságra való kioktatás is kötelessége volna. A bábák szaporítását szükséges tartja, valamint azt is, hogy a bábakozevelet nyert asszonyok minden 3—4 évben újra bemenjenek a képzőbe egy rövid időre, hogy gyakorlatuk tudását megtartsák. Helyettes nem azért kell a főorvosnak, hogy a maga dolgát átruházza, hanem, hogy a megszaporodott belső munkától megszabadulva, minél több ideje legyen az ellenőrzésre.

A helyesléssel fogadott fölszólalás után a bizottság ugy általánosságban, mint rövidbe viták után részleteiben is elfogadta a javaslatot.

Két városi vállalat 1913. évi költség-előirányzata.

I.

Debreczen sz. kir. város világitási vállalatának költség-előirányzata.

Városunk világitása, melynek vezetése a legjobb kezekre van bízva, évről-évre fényesebben igazolja azt, hogy a házi- vagy jobban mondva önálló kezelésre vétel nagy hasznára volt a házipénztárnak. Debreczen Jenő szakértelme, tudása, a felügyelő-bizottság gondos örkődése évről-évre szebb és szebb eredményt mutatnak fel.

A világitási vállalat 1913. évi költség-előirányzata 422,280 koronát mutat és 488,804 korona bevételt és így a felesleg 66,524 korona. A villamostelepnel a kiadás 547,910 korona, a bevétel 636,000 korona, a felesleg tehát 88,090 koronát tesz ki. Az egész vállalat tiszta jövedelme tehát 154,614 korona. Ezen összegből 100,000 korona a házipénztár támogatására befizetendő, a fennmaradó rész a vállalat fejlesztésére fordítatik.

Ha meggondoljuk, hogy az elmúltban a légszszgyártás fejében mennyi hasznót húzott az augsburgi légszszgyár, ha összehasonlítjuk a régi silány világitást a mostanival, mely a budapestivel vetekedik, ha figyelembe vesszük a villanyvilágitás behozatalát, lehetetlen, hogy be ne lássuk azt, hogy a világitási vállalat nemcsak a házipénztár jövedelmét garapítja, hanem egyttal az is bizonyos, hogy a vállalat vezetése a vezetők szakértelméről és lelkiismeretes buzgalmaival napról-napra fejlődik.

II.

Debreczen sz. kir. város költségnyomda-vállalatának 1913. évi költségvetése.

Mióta városunk önálló kezelésbe vette városunk nyomda-vállalatát, ez évről-évre fejlődik és forgalma emelkedik, ami a vezetés érdeme. A nyomda 1913. évi költségvetés-irányzata kiadásban 215,000 korona; várható nyereség 30,000 korona. Nyomatványokért 213,000 korona, hirdetésekért 2000 korona. Szükséglet: állandó személyzet fizetése 21,000 kor., nyomda személyzet fizetése 45,600 kor.; lakbér 4600 kor.; papír, könyvkötészet 70,000 kor.; olaj és festék 4000 kor.; helyiséghér 2200 kor.; fűtés és világítás 5000 kor.; adóilleték 2000 korona; leírás gépek és betűk kopására 10,000 kor.; engedmény és jutalék 3000 kor.; szabályrendelet szerint jutaléokra 4000 kor.; üzleti vegyes költség 4400 kor.; kamat 3000 kor.; várható nyereség 30,000 korona.

R homokkerti körvasut.

A homokkerti lakosság régi igazságos vágya, hogy villamos vasuti közlekedést kapjanak, mindjobban közeledik a megvalósulás felé. A helyi vasut részvénytársaság nagy készséggel siet megépíteni a szükséges vonalakat, sőt — mint tudjuk — ez új munkalokt kapcsán gondoskodni og arról is, hogy alkalmas létesítmények által elterelje a teher forgalmat a Piac-utcáról és a Kossuth-utcáról. A szükséges vágyakog és épületek emelése tekintetében szükséges közigazgatási bejárás most volt meg.

A közigazgatási bejárás, amelyet Dubszky Alfréd dr. műszaki főtanácsos vezetett, részt vettek Koromzay Frigyes hajózási és vasuti főfelügyelő, a debreczeni helyi vasut részéről Majerszky Mihály vezérigazgató, Erdei Vince főmérnök, Kemény Mór dr. Debreczen város részéről Vargha Elemér dr. tanácsnok, Aczél Géza főmérnök, Rostás István főkapitány, a közigazgatási bizottság részéről Mányi József műszaki tanácsos, a hadtestparancsnokság részéről egy mérnökhari százados, a homokkertiek részéről pedig Nyíri Ernő dr., aki már eddig is oly sokat tett a homokkerti körvasut érdekében.

A helyi vasut helyiségeiben megtartott tárgyalások, a tervek megtekintése után a helyszínere ment a bizottság. Itt elsősorban a homokkerti vágány vonalát vizsgálták meg s azokra semmitféle észrevétel sem lett. Kikötöttek azonban, hogy a kereszteléseknek, kanyarulatoknak, valamint a fűt egy részén egész terjedelmében az utcát követni tartozik a társaság, hogy a kocsiközlekedés akadálytalanul lebonyolítható legyen.

A dohánybevitől hivatalnál tervezett összekötő vágánynál azt kifogásolta a bizottság, hogy a sinek közelsége akadályozni fogja a Pavillon-laktanya kibővítését. A vasut képviselőinek megnyugtató és kötelező kijelentései után abban állapotott meg a bizottság, hogy most ugyan kiépítheti a jelenleg tervezett vonalon a vágányokat, a sájt a Pavillon-laktanya bővítése esetén tartoznak azokat a saját költségükön, azonnal a már most megjelölt helyre áttenni.

A mozdonyúsn helyét a sertésmázsáznál állapították meg. A Kossuth-útcán forgalom e sin létesítésével nagy nyer leterelést, hogy egy váltóval a teherkocsik a feljáró alatt lévő sinekre mehetnek, ahonnan a máv. mozdonyai vihethet tovább azokat.

A közigazgatási-bejárás. eredményeit jegyzőkönyvbe foglalták.

Hírek.

— **A társadalom és az általános drágaság.** Az a társadalmi szervezkedés, melyet ifj. Ozory István rendőrkapitány kezdeményezett az immár akuttá vált elemiszter drágaság ellen, szép eredménnyel kecsegett. Mintegy 1000 ember jelentkezett abba az érdekeltségbe, mely a maga nagy fogyasztóképességével jogosan tarthat számot kedvezményre. Debreczeni Lajos nagyiparos pedig készséggel tett olyan méltányos árajánlatot, mely a mai viszonyok között szép eredménynek mondható. Négy, öt százalék engedményt hajlandó adni minden általa árított cikkből, ami annál is kedvezőbb, mert a kiváló érum amit is méltányosabb egységáruk szerint dofogozik, mit általában a debreczeni piac. Ezidőszertint kilátásba helyeztetett, hogy még többen is követik Debreczeni Lajos cégét és más elárusító helyeken is redukálják az árakat. E céllól a társadalmi egyesülés tagjai részére csak hetfőn nyitják meg a bevasárlási forrásokat, amikor is minden jelentkező meg fogja kapni a bevasárlás alapjául szolgáló árjegyzéket, melyből még külön joga van a beipért percentekhez. Ugy tudjuk, hogy fűszerárak beszerzése is megindultak a tárgyalások és pedig megelgő feltételek mellett: 30—40% engedménnyel kapott ajánlatot a társadalmi szervezkedés intézősége. Ujabb jelentkezések ifj. Ozory István rendőrkapitány címén még mindig elfogadtanak.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság október 1-én tartott ülésében a tisztviselők által kert kedvezményes fa dolgában azon javaslatot teszi a közgyűléshez, hogy a tisztviselők önköltségi árban kapjanak bizonyos mennyiségű tűzelőt, amelynek árának visszafizetési módozatát a tanács állapítsa meg. — Bus József azon kérelmet, hogy nyugdíj jogosultsága mondassék ki, a bizottság nem véleményezi teljesíthetőnek. — A Stencinger-ház lebontásával felmerült értékenekedési díjra nézve a bizottság azt javasolja, hogy a Hajdu örökösök, az Alföldi takarékné csapó-utcai telke, a Kereskedelmi iskolától a Nagytemplomig fekvő telkek tartoznak értékenekedési illeték fizetni. — A bizottság javasolja az Ungerleider Gábor-féle telek megvételét, valamint 500 koronát javasol megszavazni a Concours Hippique-re. — Márton Kálmán parcellázási ügyét partólógus terjeszti a bizottság a közgyűlés elé. — Szolnok-Doboka árvízkarosultjai részére 50 koronát, a Csávolszky Lajos emlékre szintén 50 koronát javasol a bizottság. — Végül Nagy Márton hajduknak, Ragályi László, Bara Sándor és Szabó József rendőröknek bizonyos időt beszámítani javasol nyugdíjukba.

— **Uj doktor juris.** Vass Károly tb. aljegyző a mult héten doktori oklevelet szerzett a kolozsvári tudomány egyetemen. Az uj doktort, ki szorgalmas és tehetséges tagja közigazgatásunknak, ez alkalommal melegen üdvözöljük.

— **Gondnoksági ülés.** A debreceni tanyai állami elemi népiskola gondnoksága szept. hónap 29-én ülést tartott Dr. K. Tóth Mihály tanácsnok elnöklésével. A gondnokság letárgyalta az iskolák 1912—13. évi költségvetését és több folyó ügyet intézett el.

— **Áthelyezés.** A vallás- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter Gere Erzsébet okleveles gazdasági ismétől iskolai tanítónét Egerbe helyezte.

— **A városi muzeumból.** A városi muzeum októbertől fogva szombaton délután 2 óráól fogva 5-ig tekintethető meg. Vasárnap délelőt 9-től 12-ig van nyitva.

